

मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय
सेवा आयोग

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह, छैठौं तहको प्रशासकीय/शाखा अधिकृत पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पदको विवरण

सेवा : प्रशासन	समूह : सामान्य प्रशासन
पद : प्रशासकिय/शाखा अधिकृत	तह : छैठौं

पाठ्यक्रमको रूपरेखा

यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइनेछ

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क : १५०

द्वितीय चरण : (क) कम्प्युटर सीप परीक्षण

पूर्णाङ्क : ३०

(ख) अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क : २५

तालिका (१)

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा

पत्र	विषय	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	समय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
प्रथम	खण्ड (क) सामान्य ज्ञान र बौद्धिक परीक्षण	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न	३० प्रश्न X १ अंक = ३०	३० मिनेट	१००	४०
	खण्ड (ख) शासनप्रणाली र व्यवस्थापन	विषयगत छोटो उत्तर आउने प्रश्न	८ प्रश्न X ५ अंक = ४०	२ घण्टा ३० मिनेट		
		विषयगत लामो उत्तर आउने प्रश्न	३ प्रश्न X १० अंक = ३०			
द्वितीय	सेवासम्बन्धी विषय	विषयगत छोटो उत्तर आउने प्रश्न	६ प्रश्न X ५ अंक = ३०	२ घण्टा	५०	२०
		विषयगत लामो उत्तर आउने प्रश्न (एउटा समस्यामूलक प्रश्नसमेत)	२ प्रश्न X १० अंक = २०			

तालिका (२)

द्वितीय चरण : कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ता

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
कम्प्युटर सीप परीक्षण	३०	प्रयोगात्मक	३० मिनेट

अन्तर्वार्ता	२५	मौखिक	

द्रष्टव्य :

१. यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।
२. माथि उल्लेखित सेवा/समूह, तह र पदको खुला/आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम उपर्युक्तबमोजिम हुनेछ ।
३. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
४. वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तरबापत सही उत्तर दिँदा पाउने अंकको २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा अङ्क कट्टा गरिने छैन ।
५. वस्तुगत बहुउत्तर हुने परीक्षामा परीक्षार्थीले चार वटा उत्तरमध्ये एउटा मात्र उत्तरको नम्बर लेख्नुपर्नेछ ।
६. बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्यालकुलेटर प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
७. विषयगत प्रश्नका हकमा तोकिएको अंकका लागि एउटा प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुईभन्दा बढी भाग वा दुई वा बढी प्रश्नहरू सोध्न सकिनेछ ।
८. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अंक र अङ्कभार सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिइएअनुसार हुनेछ ।
९. परीक्षामा परीक्षार्थीले मोवाइल, प्रोग्रामेवल क्यालकुलेटर, स्मार्ट-वाच वा यस्तै प्रकारका विद्युतीय उपकरण परीक्षा हलमा लैजान पाइने छैन ।
१०. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
११. प्रथम चरणको लिखित परीक्षामा छनौट भएका उम्मेदवारहरूको प्राप्ताङ्क र द्वितीय चरणको प्रयोगात्मक परीक्षा तथा अन्तर्वार्ताको अंकको कूल योगका आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ ।
१२. यो पाठ्यक्रम मिति: २०७९/०९/१७ देखि लागु हुनेछ ।

लिखित परीक्षाका विषयवस्तु

प्रथम पत्र

खण्ड (क): सामान्य ज्ञान र बौद्धिक परीक्षण

पूर्णाङ्क : ३०

१. भूगोल

२

- १.१ विश्वको भूगोल : महादेशहरू, प्रमुख नदी तथा महासागरहरू, हावापानी र जलवायु, सभ्यता, भूपरिवेष्टित मुलुकहरू, जनसंख्या र आकारमा विश्वका १० ठूला तथा साना मुलुकहरू
- १.२ नेपालको भूगोल : हिमाल, पहाड र तराई; नदीनाला; वनजङ्गल; राष्ट्रिय निकुञ्ज र आरक्षणहरू; बसोवास र बसाँइसराइ; सहरीकरण; सीमाना

२. इतिहास, संस्कृति र सामाजिक अवस्था

२

- २.१ विश्व इतिहास: पहिलो र दोश्रो विश्व युद्ध, स्पेनिस फ्लु (१९१८/१९२०), भारतको स्वतन्त्रता संग्राम, सार्क राष्ट्रहरूको संक्षिप्त इतिहास, सोभियत सङ्घको विघटन, सन् २००१ सेप्टेम्बर ११ मा अमेरिकामा भएको हमलाबाट सुरू भएको अन्तर्राष्ट्रिय आतङ्कवाद, चीनको सांस्कृतिक क्रान्ति र आर्थिक विकास
- २.२ नेपालको इतिहास : बाइसे चौबिसे राज्यहरू, नेपालको एकीकरण, सुगौली सन्धि, राणा शासन, नेपाल भारत मैत्री सन्धि, १९५०, प्रजातन्त्रको स्थापना, जनमत संग्रह, बहुदलीय व्यवस्था, सशस्त्र द्वन्द्व र यसका असर, बृहत शान्ति सम्झौता, गणतन्त्रको स्थापना, संविधान सभा र त्यसपछिको सरकार गठन
- २.३ नेपालमा प्रजातन्त्र तथा गणतन्त्र प्राप्तिका लागि भएका आन्दोलनहरू
- २.४ नेपालका प्रचलित धर्म, संस्कृति, जातजाति, भाषा, साहित्य र कला

- २.५ प्रदेश नं. १ को भौगोलिक, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, आर्थिक तथा राजनीतिक अवस्थासम्बन्धी जानकारी
- २.६ खेलकुद तथा मनोरन्जनसम्बन्धी विविध जानकारी ।
३. अर्थ व्यवस्था २
- ३.१. विश्व अर्थ व्यवस्था : महान मन्दी (१९२९ देखि १९३९), बजार अर्थव्यवस्था, समाजवादी अर्थव्यवस्था, सन् २००७/०८ को वित्तीय सङ्कट, भूमण्डलीकरण (Globalization), निजीकरण, सहकारी अर्थ व्यवस्थाको अभ्यास ।
- ३.२ नेपालको अर्थ व्यवस्था : स्रोत तथा पूर्वाधारहरू, योजनावद्ध विकास, चालू आवधिक योजना (संघ र प्रदेश नं. १) को प्राथमिकता र उद्देश्य
- ३.३ नेपालको वैदेशिक व्यापार र लगानी, निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, समग्र आर्थिक अवस्था, देशको गरिबी र प्रादेशिक अवस्था, वित्त तथा मौद्रिक नीति, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू
४. विज्ञान, प्रविधि र स्वास्थ्य विषयमा जानकारी २
- ४.१ विज्ञान तथा प्रविधिले मानव जीवन र समाजमा पारेको प्रत्यक्ष प्रभाव
- ४.२ प्रमुख वैज्ञानिक अन्वेषण र आविष्कारहरू, प्रसिद्ध वैज्ञानिक र तिनको योगदान
- ४.३ क्रमविकास र वंशाणु, स्वास्थ्य, रोग, खोप, पोषण र सरसफाइ
- ४.४ नेपालको शिक्षा र साक्षरता, विद्यालय शिक्षा, उच्च शिक्षा, प्राविधिक जनशक्ति, रोजगारीको अवस्था, वैदेशिक रोजगारी, विप्रेषण आय र अर्थतन्त्रसँगको सम्बन्ध र रोजगार वृद्धिका कार्यक्रमहरू ।
- ४.५ वातावरण प्रदूषण तथा जलवायु परिवर्तन
- ४.६ स्वास्थ्य : नेपालका प्रमुख स्वास्थ्य सूचकहरू, घातक सरुवा रोगहरू, नसर्ने घातक रोगहरू, एचआइभी एड्स, महामारी, कोभिड १९ सम्बन्धी विविध जानकारी
५. विपद् र वातावरण : भोकमरी, कुपोषण, खाद्य सुरक्षा, भूकम्प, साइक्लोन, भोल्कानो, ट्रोनाडो, बाढी-पैहो, सडक दुर्घटना, जलवायु परिवर्तन, कार्बन व्यापार, दिगो विकासका लक्ष्यहरू, वातावरणसम्बन्धी महत्वपूर्ण सभा सम्मेलन तथा सहमतिहरू । २
६. राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक घटना तथा नवीनतम गतिविधिहरू १
७. शासकीय प्रणाली : नेपालका संविधानहरू, संघीयता, राजनैतिक दलहरू, निर्वाचनपद्धति, विभिन्न तहका शासकीय संरचना (सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह) र एकल तथा साभ्ना अधिकार क्षेत्रहरू, विभिन्न तहका शासकीय संरचनाहरूबीच आपसी समन्वय र सहकार्यका क्षेत्रहरू, स्रोतको बाँडफाँड २
८. नेपालका सांस्कृतिक सम्पदा, पर्यटकीय स्थल तथा प्रमुख पर्यटकीय गतिविधिहरू, पर्यटन उद्योग व्यवसायको अवस्था, पर्यटन पूर्वाधार एवम् प्राकृतिक सम्पदाहरू २
९. विज्ञान : सौर्यमण्डल, ग्रह-नक्षत्रहरू १

१०. कम्प्युटर र इन्टरनेट प्रविधि : World Wide Web को स्थापना र प्रयोग, कम्प्युटर प्रविधिको विकास र उपलब्धि, स्याटेलाइट प्रविधिको विकास र प्रभाव, इन्टरनेट र सामाजिक सञ्जालको उपयोग, कम्प्युटर उपयोगमा प्रयोग गरिने महत्वपूर्ण शब्दावली (Glossary) २

११. राजनीति २

(क) विश्वमा प्रचलनमा रहेका राजनीतिक व्यवस्थाहरू: संवैधानिक राजतन्त्र, राजतन्त्र (Absolute Monarchy), गणतन्त्र, बहुदलीय व्यवस्था, एकात्मक र संघीय शासनव्यवस्था, कार्यकारी राष्ट्रपति, कार्यकारी प्रधानमन्त्री, साम्यवादी व्यवस्था, संसदीय व्यवस्था

(ख) नेपाल र विश्वमा प्रचलनमा रहेका राजनीतिक प्रतिनिधित्वका प्रणालीहरू

(ग) विश्वका प्रमुख राजनीतिक नेता र उनका योगदानहरू

(घ) नेपालका प्रमुख राजनीतिक व्यक्तित्वहरूको बारेमा सामान्य जानकारी

१२. खेल, साहित्य, सङ्गीत, कला र पुरस्कार : ओलम्पिक, विश्व कप (फुटबल र क्रिकेट), साफ खेलकुद सम्बन्धी जानकारी, नेपालका प्रमुख खेलाडीहरूका बारेमा जानकारी, नेपाली साहित्य, कला र सङ्गीत एवम् राष्ट्रिय स्तरका पुरस्कारसम्बन्धी जानकारी २

१३. व्यवस्थापनका सिद्धान्तहरू : अड्डातन्त्रको सिद्धान्त (Bureaucratic theory), वैज्ञानिक व्यवस्थापन सिद्धान्त (Scientific Management Principle), प्रशासकिय संगठनको सिद्धान्त (Administrative Management), आवश्यकताको पदसोपान सिद्धान्त (Hierarchy of Needs Theory), डगलस म्याग्रेरको सिद्धान्त (Theory X and Y of Douglas McGregor), मानव सम्पर्क सिद्धान्त (Human Relation Theory), शास्त्रीय व्यवस्थापन सिद्धान्त (Classical Management Theory), आधुनिक व्यवस्थापन सिद्धान्त (Modern Management Theory), मेट्रिक्स व्यवस्थापन सिद्धान्त (Matrix Management Theory), व्यवस्थापनका कार्यहरू (Function of Management-POSDCORB), गान्ट चार्ट (Gantt chart), सामूहिक सौदाबाजि (Collective Bargaining) २

१४. सामान्य बौद्धिक परीक्षण ६

१४.१ शाब्दिक तार्किक परीक्षण

बोध, शब्दज्ञान, अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, दिशा र दूरी पत्ता लगाउने, श्रेणीक्रम, पंक्तिक्रम, छुटेका अक्षर र संकेत भर्ने, कोडिङ डिकोडिङ, तार्किक विश्लेषण, भनाइ र कारण, आगमन, निगमन, कार्य अवस्था र सिलसिला

१४.२ मात्रात्मक तार्किक परीक्षण

अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, मेट्रिक्स, साभ्ना गुण, छोडिएका संख्या मिलाउने, कोडिङ, तथ्यांक जाँच, अंकगणितीय तर्क, अनुपात, भिन्न, प्रतिशत, नाफा-नोक्सान, समय र कार्य, औसत, मिति र पात्रो

१४.३ अशाब्दिक तार्किक परीक्षण

अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, भेन चित्र, चित्रात्मक विश्लेषण, मेट्रिक्स, ऐनामा देखिने आकृति, पानीमा देखिने आकृति, बिन्दु स्थान, क्युब र डायस

खण्ड (ख) शासनप्रणाली र व्यवस्थापन

७०

१. राज्य र शासन

१५

- १.१ शासकीय व्यवस्था र यसका आधारभूत पक्षहरू, अवधारणा, सन्दर्भ र विशेषताहरू
- १.२ शासनको राजनीतिक तथा प्रशासनिक संरचना
- १.३ सूचनाको हक र पारदर्शिता
- १.४ राष्ट्र निर्माण र राज्य निर्माण
- १.५ नेपालको शासन प्रणाली

२. संविधान र कानून

२०

- २.१ संविधानवाद, नेपालको संवैधानिक विकासक्रम र नेपालको वर्तमान संविधान
- २.२ मानव अधिकार
- २.३ नागरिक चेतना, नागरिकका कर्तव्य र जिम्मेवारीहरू
- २.४ कानूनका स्रोतहरू तथा नेपालमा कानून निर्माणको प्रकृया
- २.५ कानूनको शासन, लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यता, समावेशीकरण, समानुपातिक प्रतिनिधित्व तथा सकारात्मक विभेद
- २.६ राज्यशक्तिको बाँडफाँड तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका अधिकार
- २.७ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको व्यवस्थापिका, कार्यकापलिका र न्यायपालिकाको स्वरूप तथा नियन्त्रण र सन्तुलनसम्बन्धी व्यवस्था
- २.८ संसदीय समितिहरू र संवैधानिक निकायहरूको व्यवस्था
- २.९ महत्वपूर्ण कानुनी व्यवस्थाहरू : भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली २०६४, सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ र सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४

३. सार्वजनिक सेवा तथा व्यवस्थापन

१५

- ३.१ सार्वजनिक सेवाको अवधारणा, सेवा प्रवाह गर्ने तरिका तथा माध्यमहरू, क्षेत्र, विशेषता र भूमिका
- ३.२ सार्वजनिक सेवामा तटस्थता, प्रतिबद्धता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्व
- ३.३ सार्वजनिक कोषको सदुपयोग, सदाचार, नैतिकता र जवाफदेहिता
- ३.४ विद्युतीय शासन तथा सुशासन : अवधारणा, विशेषताहरू, सुशासनका लागि भएका संरचनागत व्यवस्थाहरू, प्रमुख समस्या र कारणहरू, सूचना प्रविधिको उपयोग
- ३.५ सार्वजनिक नीति निर्माण प्रक्रिया : सार्वजनिक नीतिको परिचय, सार्वजनिक नीति तर्जुमा, नीति विश्लेषण, कार्यान्वयन र मूल्याङ्कन, महत्त्वपूर्ण शिक्षा नीतिहरू
- ३.६ सार्वजनिक सेवा व्यवस्थापन र कर्मचारीतन्त्र : सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता, कर्मचारी अनुशासन र आचरणसम्बन्धी व्यवस्थाहरू, सूचनाको हक र सूचना सम्प्रेषणसम्बन्धी व्यवस्थाहरू, क्षतिपूर्तिसहितको नागरिक बडापत्र, गुनासो व्यवस्थापन, सार्वजनिक सुनुवाइ, सुपरीवेक्षण र अनुगमन, विभागीय कारवाही र पुरस्कारसम्बन्धी व्यवस्था ।
- ३.७ नागरिक समाज एवम् सञ्चार जगतको भूमिका
- ३.८ सार्वजनिक संस्थानको अवधारण तथा नेपालमा सार्वजनिक संस्थानको भूमिका

४. स्रोत व्यवस्थापन र योजना

२०

- ४.१ मानव संशाधन व्यवस्थापन : प्राप्ति, विकास, उपयोग र संभार तथा सामाजिकीकरण
- ४.२ सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन : योजना प्रणाली, बजेट प्रणाली, वित्तीय अनुशासन, वित्तीय सुपरीवेक्षण, अनुगमन मूल्यांकन,
- ४.३ लेखा प्रणाली, लेखापरीक्षण र बेरुजु
- ४.४ वित्तीय व्यवस्थापन र सामाजिक उत्तरदायित्व
- ४.५ सहभागितामूलक योजना र विकास
- ४.६ नेपालको योजनाबद्ध विकास : आवधिक योजनाको अवधारणा, नेपालमा योजनाबद्ध विकासको पृष्ठभूमि, प्रदेश नं. १ को चालू आवधिक योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य र प्राथमिकताहरू, आयोजना वा परियोजनाको अवधारणा तथा विभिन्न चरणहरू
- ४.७ सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापन

नमुना प्रश्नहरू

बहुवैकल्पिक प्रश्न (प्रति प्रश्न १ अंक)

१. प्रदेश विपद व्यवस्थापन परिषद्को अध्यक्ष को हुन्छ ?
  - क) आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री
  - ख) वनमन्त्री
  - ग) अर्थमन्त्री
  - घ) मुख्यमन्त्री
२. सप्तकोशीको सहायक नदी कुन होइन ?
  - क) अरुण
  - ख) तमोर
  - ग) दुध कोशी
  - घ) मादी
३. मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालयको बोर्ड अफ गभर्नर्सको अध्यक्षको रहने व्यवस्था छ ?
  - क) प्राज्ञिक परिषद्को अध्यक्ष
  - ख) कार्यकारी परिषद्को अध्यक्ष
  - ग) संरक्षण समितिको अध्यक्ष
  - घ) सेवा आयोगको अध्यक्ष

छोटो उत्तर आउने प्रश्न (प्रति प्रश्न ५ अंक)

१. नागरिक वडापत्र भनेको के हो ? यसमा उल्लेख गर्नुपर्ने विषयहरू के के हुन् ? (१+४)
२. सकारात्मक विभेद भन्नाले के बुझिन्छ ? आरक्षण र सकारात्मक विभेद बिचका फरक छुट्टयाउनुहोस । (२+३)
३. नेपालको बर्तमान संविधानका विशेषता उल्लेख गर्नुहोस । (५)

लामो उत्तर आउने प्रश्न (प्रति प्रश्न १० अंक)

१. दिगो विकास भनेको के हो ? दिगो विकासका विभिन्न आयामहरूका बारेमा लेख्नुहोस । (२+८)
२. सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा देखिएका समस्याहरूको पहिचान गरी समाधानका उपायहरू उल्लेख गर्नुहोस् । (५+५)

- १. सार्वजनिक व्यवस्थापन** १५
- १.१ सार्वजनिक व्यवस्थापनको परिचय र कार्यक्षेत्र
 १.२ कर्मचारी व्यवस्थापनका विविध पक्षहरू : छनौट, नियुक्ति, पदस्थापन, बढुवा, तलब सुविधा, उत्प्रेरणा, वृत्ति विकास, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन र अवकाश
 १.३ संगठन
 १.३.१ अवधारणा, प्रकृति र संगठनात्मक विकास
 १.३.२ संगठनमा द्वन्द्व र द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्ने तरिका
 १.४ सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, पदसोपान, निर्णय प्रक्रिया, नेतृत्व, समन्वय, अधिकार प्रत्यायोजन र निक्षेपण, सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
 १.५ नेपालको सार्वजनिक प्रशासनको विकासक्रम, आधारभूत संरचना, विशेषता, सुधारका प्रयास एवं चुनौति
 १.६ व्यवस्थापन परीक्षण तथा संगठन र व्यवस्थापन सर्भेक्षण (O&M Survey)
 १.७ व्यावसायिकता, नैतिकता, अनुशासन र आचारसंहिता
 १.८ सार्वजनिक व्यवस्थापनका नवीन अवधारणा
 १.९ सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको प्रयोग, अवसर र चुनौति
- २. लेखा प्रणाली र राजस्व प्रशासन** १५
- २.१ सरकारी लेखा प्रणाली (परिचय, उद्देश्य, सिद्धान्त, आवश्यकता र महत्व)
 २.२ आर्थिक कार्यप्रणाली
 २.३ राजश्व प्रशासन (कर, भंसार, अन्त शुल्क)
 २.४ सार्वजनिक आय, खर्च र ऋणको अवधारणा
 २.५ विनियोजन, जिन्सी सेस्ता प्रणाली, राजश्व सेस्ता प्रणाली र धरौटी सेस्ता प्रणाली
 २.६ बजेट निर्माणका सिद्धान्त र प्रक्रिया
 २.७ आर्थिक प्रशासनसम्बन्धी सूचना प्रणालीहरू (SUTRA, RMIS, TSA, PAMS)
 २.८ लेखा परीक्षणको परिचय, उद्देश्य, प्रकार र आधारभूत सिद्धान्त
 २.९ बेरुजु र बेरुजु फल्लुयौटसम्बन्धी व्यवस्था
- ३. नेपालमा शिक्षा विकास** १०
- ३.१ शैक्षिक इतिहास र महत्वपूर्ण शैक्षिक घटनाहरू
 ३.२ चालु आवधिक योजनामा शिक्षासम्बन्धी व्यवस्था (संघीय तथा प्रादेशिक)
 ३.३ राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६
 ३.४ शिक्षामा लगानी र प्रतिफल
 ३.५ नेपालमा उच्च शिक्षाको विकासक्रम
 ३.६ उच्च शिक्षाका चुनौति र अवसर
 ३.७ प्राविधिक उच्च शिक्षाको विकास र सम्बद्धर्नमा मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालयको भूमिका
 ३.८ प्रदेश नं. १ को शैक्षिक इतिहास तथा घटनाहरू

४. सेवासँग सम्बन्धित कानुनी व्यवस्थाहरू

१०

४.१ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय ऐन, २०७६

४.२ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारी सेवाका सर्त र सुविधासम्बन्धी नियमावली, २०७८

४.३ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय आर्थिक प्रशासनसम्बन्धी नियमावली, २०७८

४.४ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय शैक्षिक प्रशासनसम्बन्धी नियमावली, २०७८

४.५ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय सेवा आयोगसम्बन्धी नियमावली, २०७८

४.६ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय संरक्षण समितिसम्बन्धी नियमावली, २०७८

प्रयोगात्मक परीक्षा

समय : ३० मिनेट

प्रश्न संख्या : ६

पूर्णाङ्क : ३०

उत्तीर्णाङ्क : १२

प्रयोगात्मक परीक्षा योजना

विषयवस्तु शीर्षक	प्रयोगात्मक अंक	समय
English Typing	३	४ मिनेट
Devanagari Typing	३	४ मिनेट
Windows Basic, Email and Internet	३	३ मिनेट
Word Processing	८	७ मिनेट
Electronics Spreadsheet	८	७ मिनेट
Presentation System	५	५ मिनेट
Total	३०	३० मिनेट

प्रयोगात्मक परीक्षाका विषयवस्तु

1. Windows basic, Email and Internet

- Introduction to Graphical User Interface
- Use & Update of Antivirus Concept of virus, worm, spam etc.
- Starting and shutting down Windows
- Basic Windows elements - Desktop, Taskbar, My Computer, Recycle Bin etc
- Concept of file, folder, menu, toolbar
- Searching files and folders
- Internet browsing & searching the content in the web
- Creating Email ID, Using email and mail client tools

- Basic Network troubleshooting (checking network & internet connectivity)

2. Word Processing

- Creating, saving and opening documents
- Typing in Devanagari and English
- Copying, Moving, Deleting and Formatting Text
- Paragraph formatting (alignment, indentation, spacing etc.)
- Creating lists with Bullets and Numbering
- Creating and Manipulating Tables
- Borders and Shading
- Creating Newspaper Style Documents Using Column
- Security Techniques of Document
- Inserting header, footer, page number, Graphics, Pictures, Symbols
- Page setting, previewing and printing of documents
- Mail merge

3. Presentation System

- Introduction to presentation application
- Creating, Opening & Saving Slides
- Formatting Slides, Slide design, Inserting header & footer
- Slide Show
- Animation
- Inserting Built-in picture, Picture, Table, Chart, Graphs, and Organization Chart etc

4. Electronic Spreadsheet

- Organization of Electronic Spreadsheet applications (Cells, Rows, Columns, Worksheet, Workbook and Workspace)
- Creating, Opening and Saving Work Book
- Editing, Copying, Moving, Deleting Cell Contents
- Formatting Cells (Font, Border, Pattern, Alignment, Number, Protection, Margins and text wrap)
- Formatting Rows, Column and Sheets

- Using Formula with Relative and Absolute Cell Reference
- Using Basic Functions (IF, SUM, MAX, MIN, AVERAGE etc)
- Sorting and Filtering Data
- Inserting Header and Footer
- Page Setting, Previewing and Printing

नमुना प्रश्नहरू

छोटो उत्तर आउने प्रश्न (प्रति प्रश्न ५ अंक)

१. नेतृत्व भनेको के हो ? असल नेतृत्वका गुणहरू उल्लेख गर्नुहोस् । (१+४)

२. द्वन्द्व व्यवस्थापन भनेको के हो ? द्वन्द्व व्यवस्थापनमा मध्यस्थकर्ताको भूमिका बारे लेख्नुहोस् । (२+३)

लामो उत्तर आउने प्रश्न (प्रति प्रश्न १० अंक)

१. शैक्षिक गुणस्तर भनेको के हो ? नेपालमा बेरोजगारीको समस्या समाधान गर्न कस्तो शिक्षा नीतिको आवश्यकता पर्छ ? (३+७)

२. मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालयको शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवाका सर्त र सुविधासम्बन्धी नियमावली, २०७८ अनुसार शिक्षक कर्मचारीले पालन गर्नुपर्ने दश वटा आचारसंहिता बारे लेख्नुहोस्।

(१०)

☆☆☆